

Eduard SÎRBU
magistru în drept
Viorel MELNIC
șeful secției administrarea regimurilor vamale

Aplicarea la frontieră a măsurilor de protecție a proprietății intelectuale

Dreptul cetățenilor la proprietatea intelectuală, interesele lor materiale și morale ce apar în legătură cu diverse genuri de creație intelectuală sînt apărute de lege.

*(art. 33 alin. (2) din **Constituția Republicii Moldova**)*

În conformitate cu prevederile art. 11 lit. h) din Codul vamal (în continuare – CV), în atribuțiile organelor vamale, pe lângă alte atribuții funcționale, intră și lupta împotriva încălcărilor reglementărilor vamale care se referă la trecerea peste frontiera vamală a obiectelor de proprietate intelectuală. Prin urmare, legislația vamală în vigoare conține o serie de reglementări speciale, care se referă la așa-numitul mecanism al protecției la frontieră a proprietății intelectuale sau, mai bine zis, la acțiunile organelor vamale în vederea combaterii cazurilor de trecere peste frontiera de stat a mărfurilor care afectează proprietatea intelectuală protejată în conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

În prezentul articol vom examina prevederile legale referitoare la acest capitol și vom prezenta situația existentă în acest domeniu în Republica Moldova.

Dispoziții generale privind dreptul la proprietatea intelectuală

În Republica Moldova cadrul normativ general privind proprietatea intelectuală îl constituie următoarele acte normative de bază:

- 1. Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe nr. 139 din 02.07.2010;**
- 2. Legea cu privire la difuzarea exemplarelor de opere și fonograme nr. 1459-XV din 14.11.2002;**
- 3. Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale nr. 161-XVI din 12.07.2007;**
- 4. Legea privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate nr. 66-XVI din 27.03.2008;**
- 5. Legea privind protecția invențiilor nr. 50-XVI din 07.03.2008;**
- 6. Legea privind protecția mărcilor nr. 38-XVI din 29.02.2008;**
- 7. Legea cu privire la secretul comercial nr. 171-XIII din 06.07.1994;**

8. **Legea privind protecția soiurilor de plante nr. 39 din 29.02.2008;**
9. **Legea privind protecția topografiilor circuitelor integrate nr. 655-XIV din 29.10.1999;**
10. **Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de depunere și examinare a cererii de brevet de invenție și de eliberare a brevetului nr. 528 din 01.09.2009;**
11. **Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de depunere, examinare și înregistrare a indicațiilor geografice, a denumirilor de origine și a specialităților tradiționale garantate nr. 610 din 05.07.2010;**
12. **Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de depunere, examinare și înregistrare a desenelor și modelelor industriale nr. 1496 din 29.12.2008;**
13. **Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de depunere, examinare și înregistrare a mărcilor nr. 488 din 13.08.2009.**

În aceste acte normative se reglementează detaliat noțiunile, statutul și modalitatea înregistrării de stat a obiectelor proprietății intelectuale. Astfel, la categoria proprietății intelectuale, adică la obiectele rezultate din activitatea de creație protejate de stat, legislația atribuie următoarele:

- 1) *drept de autor* – raporturile ce apar la crearea și valorificarea operelor literare, artistice și științifice;
- 2) *drepturi conexe* – raporturile ce apar la crearea și valorificarea interpretărilor, fonogramelor, videogramelor și emisiunilor organizațiilor de difuziune, precum și alte drepturi care sînt recunoscute în legătură cu activitatea intelectuală din domeniul literaturii, artei și științei;
- 3) *desen sau model industrial* – aspectul exterior al unui produs sau al unei părți a lui, rezultat în special din caracteristicile liniilor, conturilor, culorilor, formei, texturii și/sau ale materialelor, și/sau ale ornamentației produsului în sine;
- 4) *indicație geografică* – denumire a unei regiuni sau a unei localități, a unui loc determinat sau, în cazuri excepționale, a unei țări, care servește la desemnarea unui produs originar din această regiune sau localitate, din acest loc determinat sau din această țară și care posedă o calitate specifică, reputație sau alte caracteristici ce pot fi atribuite acestei origini geografice și a cărui producere și/sau prelucrare, și/sau preparare au loc în aria geografică delimitată;
- 5) *denumire de origine* – denumire geografică a unei regiuni sau localități, a unui loc determinat sau, în cazuri excepționale, a unei țări, care servește la desemnarea unui produs originar din această regiune, localitate, loc determinat sau țară și a cărui calitate sau caracteristici sînt, în mod esențial sau exclusiv, datorate mediului geografic, cuprinzînd factorii naturali și umani, și a cărui producere, prelucrare și preparare au loc în aria geografică delimitată;

6) *specialitate tradițională garantată* – produs agricol sau alimentar tradițional a cărui specificitate este recunoscută prin înregistrare conform legislației în vigoare;

7) *invenție* – o soluție nouă în orice domeniu al economiei, dezvoltării sociale, culturii, științei, tehnicii, apărării etc., care dispune de deosebiri esențiale de soluțiile anterioare, precum și de orice rezultate pozitive;

8) *marcă* – orice semn susceptibil de reprezentare grafică, care servește la deosebirea produselor și/sau serviciilor unei persoane fizice sau juridice de cele ale altor persoane fizice sau juridice;

9) *soi de plante* – grup de plante aparținând unui singur taxon botanic de cel mai jos rang cunoscut, care, indiferent dacă corespunde pe deplin sau nu condițiilor de acordare a protecției prin brevet, poate fi:

– definit prin expresia caracterelor rezultând dintr-un anumit genotip sau dintr-o anumită combinație de genotipuri; expresia caracterelor materialului soiului de același tip poate fi variabilă sau invariabilă, gradul de variabilitate fiind determinat de genotip sau de combinația de geno-tipuri;

– distinct față de orice alt grup de plante prin expresia a cel puțin unuia dintre caractere;

– considerat ca o entitate, având în vedere proprietatea sa de a fi reprodus fără vreo modificare;

10) *circuit integrat* – un produs, sub forma sa finală sau sub o formă intermediară, destinat să îndeplinească o funcție electronică, în care elementele, dintre care cel puțin unul este un element activ, și interconexiunile, în totalitate sau parțial, fac parte integrantă din corpul sau suprafața unei piese materiale;

11) *topografe* (schemă de configurație) a unui circuit integrat – dispunerea tridimensională, oricare ar fi expresia ei, a unor elemente, dintre care cel puțin unul este un element activ, și a tuturor interconexiunilor circuitului integrat sau a unei părți din ele ori o astfel de dispunere tridimensională pregătită pentru un circuit integrat destinat fabricării;

12) *obiecte ale secretului comercial (know-how)* – interesele economice și informațiile tănuite intenționat despre diferitele aspecte și domenii ale activității economice de producție, de administrare, tehnico-științifice, financiare a agentului economic, a căror protecție este condiționată de interesele concurenței și posibila periclitate a securității economice a agentului economic.

Toate categoriile proprietății intelectuale menționate sînt protejate de stat atît în interiorul acestuia, cît și la frontieră numai în cazul înregistrării acestora de către organele abilitate și în conformitate cu procedura de înregistrare stabilită.

În linii generale, atît în ce privește organele abilitate, cît și procedura de înregistrare a proprietății intelectuale se disting următoarele:

1. Organul național, stabilit de legislația internă și procedura prevăzută de legile și hotărîrile Guvernului. În Republica Moldova în calitate de asemenea organe este desemnată Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (în continuare – AGEPI).

2. Organul internațional, stabilit de convenții internaționale, la care Republica Moldova este parte și procedura aplicabilă de către acesta. Începînd cu 1967, a fost creată **Organizația Internațională a Proprietății Intelectuale** (în continuare – WIPO), la care Republica Moldova a aderat prin **Hotărîrea Parlamentului nr. 1328-XII din 11 martie 1993**.

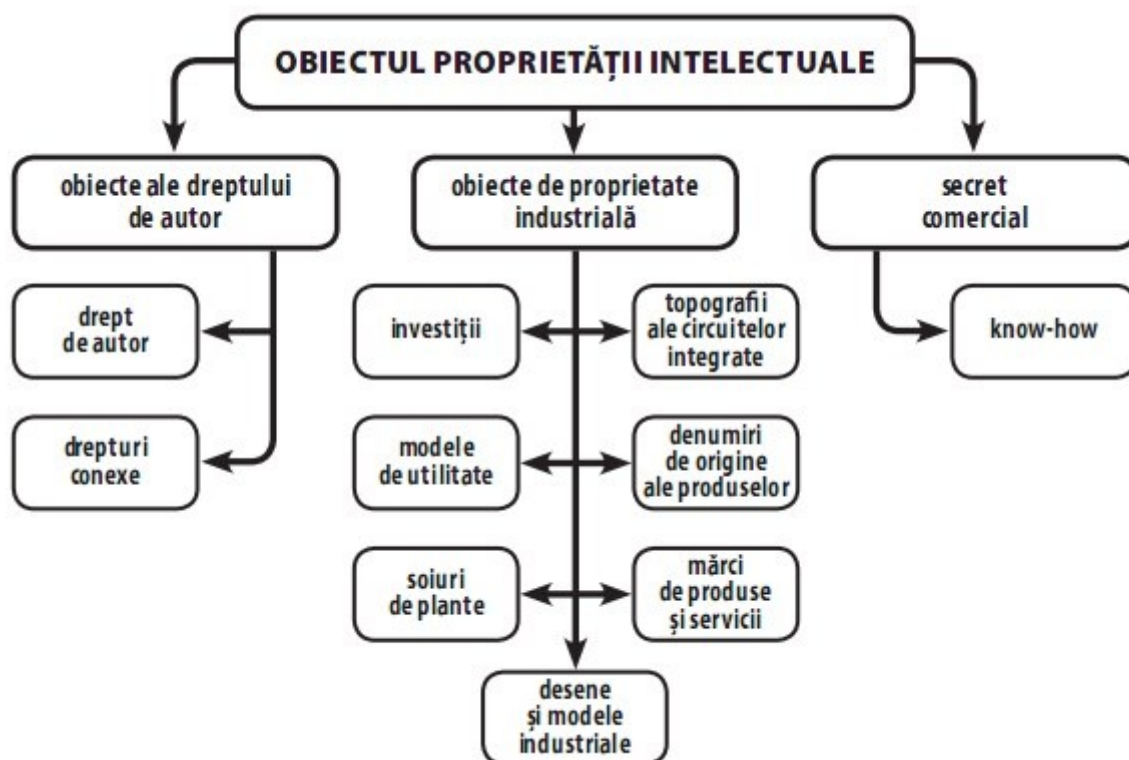
De menționat că aceste două organe și două proceduri aplicabile de acestea nu sînt interdependente și, prin urmare, se pot realiza fiecare în mod separat. Totodată, proprietatea intelectuală poate fi calificată ca fiind protejată de stat numai în cazul prezenței oricărei din aceste înregistrări, cu excepția cazurilor de recunoaștere a mărcilor comerciale fiind mărci notorii (adică recunoscute pe plan mondial fără a fi înregistrate).

Dispoziții generale privind protecția la frontieră a proprietății intelectuale

Referindu-ne la protecția acordată de către organele vamale, se observă că nu toate obiectele sus-enumerate se bucură de protecție la frontieră, nefiind incluse în noțiunea vamală a obiectului proprietății intelectuale formulată în art. 1 pct. 48) din **CV**. Potrivit acestei definiții, **obiectul proprietății intelectuale reprezintă rezultate ale activității intelectuale, confirmate prin drepturile respective ale titularilor asupra utilizării lor, ce includ: obiectele de proprietate industrială (invenții, modele de utilitate, soiuri de plante, topografi ale circuitelor integrate, denumiri de origine ale produselor, mărci de produse și mărci de servicii, desene și modele industriale), obiectele dreptului de autor și ale drepturilor conexe (opere literare, de artă, de știință etc., inclusiv programe pentru calculator și baze de date), secretul comercial (know-how).**

În urma analizei comparative a noțiunii date observăm că noțiunea de obiect al proprietății intelectuale în sens vamal are următoarele particularități:

1. Organele vamale se conduc de o listă expres enumerată de obiecte – categorii ale proprietății intelectuale. Prin urmare, nu toate rezultatele proprietății intelectuale (anume acelea care nu sînt incluse în această listă) se bucură de protecție la frontieră, iar protecția acestora poate fi oferită numai în interiorul țării. În asemenea categorii ale proprietății intelectuale se includ indicația geografică și specialitatea tradițională garantată.

2. Organele vamale ale Republicii Moldova își realizează atribuțiile numai în privința rezultatelor activității intelectuale, *confirmate prin drepturile respective ale titularilor asupra utilizării lor*, adică, spre deosebire de practica organelor vamale europene, nu se acordă protecție din oficiu obiectelor neînregistrate, cum ar fi, de exemplu, mărcile comerciale notorii. Aceasta se referă la următoarele două cazuri practice:

a) organele vamale nu acceptă cereri de intervenție (și de acordare a protecției la frontieră) pentru mărfurile comerciale care nu sînt înregistrate, chiar dacă sînt pe larg cunoscute pe plan mondial și unanim sînt recunoscute drept mărci notorii;

b) în situația în care în Republica Moldova se va importa un lot de mărfuri, avînd o marcă comercială notorie care nu este înregistrată nici la nivel național, nici la nivel internațional, iar mărfurile comportînd semne evidente de contrafacere, organul vamal nu va putea să acorde protecție la frontieră acestei mărci și să interzică importul respectiv.

Totuși ultima situație nu trebuie confundată cu cea stipulată de art. 302 din **CV** – suspendarea temporară (pînă la 3 zile) a procedurii de vămuire a mărfurilor pasibile de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală în cazul în care nu este depusă cererea de intervenție sau pînă la acceptarea acesteia. Dreptul respectiv de suspendare este doar o posibilitate de rezervă pentru titularii legali ai drepturilor de proprietate intelectuală de ași apăra drepturile sale înregistrate și a depune cererea de intervenție pentru acestea. În acest context, în aceeași situație, dacă marca comercială respectivă nu este înregistrată în modul stabilit, organele vamale nu vor accepta cererea de intervenție și vor elibera mărfuri în liberă circulație.

Exemplul 1. La biroul vamal Chișinău se depune declarația de import pentru unele portmonee de o calitate evident joasă, confecționate dintr-un material de calitate

proastă, dar fiind aplicat semnul comercial „Anna Sui”. Deși în privința acestei mărci nu există nicio cerere de intervenție, organul vamal totuși decide suspendarea operațiunii de vămuire date pe o perioadă de trei zile și sesizarea potențialului titular al acestei mărci – „Anna Sui” în vederea potențialei încălcări a drepturilor sale.

Totodată, după examinarea mai detaliată a cazului se constată că o asemenea marcă comercială nu este înregistrată nici la AGEPI (nivel național), nici la WIPO. În acest caz, organul vamal nu va mai fi în drept să accepte cererea de intervenție depusă în privința acestei mărci (decît în cazul în care caracterul notoriu se va proba în instanța de judecată) și să permită importul acestor mărfuri chiar și în cazul în care titularul lor nu deține nici un drept de proprietate intelectuală asupra mărcii comerciale „Anna Sui”.

3. Organele vamale nu verifică și nu contestă legalitatea înregistrării dreptului de proprietate intelectuală, dar se conduc numai de actele prezentate ce confirmă drepturile respective ale titularilor. Aceasta, la rîndul său, rezultă în situații de conflict între doi titulari ai aceleiași proprietăți intelectuale¹. Organul vamal înregistrează cererea de intervenție după principiul „prim venit – prim servit”, fără a intra în detalii în ce privește procedurile de înregistrare sau fără a stabili în mod independent cine ar fi titularul real al acestor drepturi de proprietate.

Din păcate, în practică această particularitate se utilizează pentru a abuza de drepturi de către persoana care a înregistrat dreptul de proprietate intelectuală în Republica Moldova și îl folosește, de fapt, ca un mijloc de „război comercial”. Astfel, în prezent, organele vamale deseori se confruntă cu fenomenul cînd dreptul asupra unei mărci este înregistrat la nivel național (la AGEPI), unicul scop fiind obținerea dreptului de protecție la frontieră, întrunind toate cerințele legale. Însă, de fapt, titularul nu a creat singur marca, ci a copiat-o de la întreprinderea producătoare. Ulterior, cînd aceasta din urmă încearcă să importe în Republica Moldova marfă cu marca comercială proprie, ea urmează să fie reținută în momentul vămuirii (deoarece conform definiției ea este susceptibilă a fi contrafăcută), iar importatorul este nevoit să negocieze cu titularul moldovenesc dreptul asupra mărcii, pentru a i se permite tranzacția economică externă respectivă.

Astfel, organele vamale ale Republicii Moldova sînt folosite în mod involuntar pentru a reduce concurența comercială sau a estorca bani din alte companii importatoare ori producătoare, care nu și-au protejat, din diferite motive, obiectele de proprietate intelectuală pe teritoriul țării noastre. Drept dovadă elocventă în acest sens va servi faptul că aproape toate cazurile de reținere a mărfurilor susceptibile de a fi contrafăcute au fost soluționate prin punerea în circulație liberă a mărfurilor în urma unor înțelegeri amiabile între importator și titular, dar nu au rezultat în modificarea titularului dreptului de proprietate intelectuală.

Exemplul 2. *La data de 01.05.2011 la biroul vamal Ungheni se prezintă declarația de import pentru băuturile alcoolice exclusive, avînd marca comercială „X” bine cunoscută în Comunitatea Europeană. Biroul vamal, efectuînd controlul vamal al mărfurilor, declarației și actelor anexate, depistează că dreptul de proprietate intelectuală asupra mărcii comerciale „X” este înregistrat în Republica Moldova după o altă persoană, care a depus anterior la organele vamale și o cerere de intervenție în privința acestei mărci. Drept temei pentru înregistrarea respectivă putea să servească oricare document comercial – franchisingul, contractul neexclusiv de distribuire, contractul de mandat etc. sau chiar și lipsa la moment a oricărei înregistrări a dreptului de proprietate intelectuală respectivă.*

În asemenea situație biroul vamal va fi nevoit să suspende operațiunea de vămuire și să solicite persoana titulară din Republica Moldova chiar și în cazul în care importatorul va prezenta actele ce confirmă înregistrarea dreptului de proprietate intelectuală de către WIPO sau de către un organ național din țara de export.

Deși producătorul original al mărfurilor cu marca comercială „X” este autorul real al acestei mărci, organele vamale nu vor permite acestuia importul pe teritoriul Republicii Moldova fără ca acesta să obțină autorizație de la titularul dreptului de proprietate industrială în Republica Moldova sau anularea înregistrării respective la AGEPI, realizată într-o instanță de judecată.

În opinia noastră, asemenea tratament uniform al tuturor cererilor de intervenție nu este suficient justificat cel puțin din următoarele considerente:

a) potrivit art. 1 pct. 51) din **CV**, se consideră mărfuri care aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală mărfurile contrafăcute, operele pirat și alte mărfuri care aduc atingere drepturilor asupra unui brevet de invenție, unui certificat suplimentar de protecție, unei denumiri de origine sau unei indicații geografice, sau unui brevet de soi de plante.

Astfel, în situația în care marfa destinată importului cu marca comercială protejată pornind de la faptul că marfa a fost confecționată de către producătorul său original, această marfă nu poate fi calificată ca marfă care aduce atingere dreptului de proprietate intelectuală și, prin urmare, nu cade sub incidența măsurilor de protecție la frontieră a proprietății intelectuale;

b) pornind de la art. 301 alin. (2) din **CV**, prevederile ce țin de protecția la frontieră a proprietății intelectuale *nu se aplică mărfurilor care sînt obiect al dreptului de proprietate intelectuală protejat și care au fost fabricate cu consimțămîntul titularului de drept*. Astfel, nu putem califica mărfurile confecționate la uzina producătoare și comportînd marca comercială originală drept *fabricată fără consimțămîntul titularului de drept*, acesta fiind prezumat și acordat în mod concludent. Cu alte cuvinte, titularul de drept, procurînd această marfă de la uzina producătoare, în mod tacit acceptă că aceasta este confecționată legal, fără să aducă atingere dreptului său de proprietate intelectuală asupra mărcii comerciale sau altui obiect de proprietate intelectuală protejat.

4. De asemenea, este necesar de menționat că, potrivit art. 301 alin. (4) din **CV**, măsurile de intervenție și protecție la frontieră nu se aplică bunurilor destinate uzului personal, deplasate peste frontiera vamală a Republicii Moldova de către persoane fizice.

Așadar, odată cu intrarea în vigoare la 04.07.2008 a modificărilor în **CV**, majoritatea obiectelor proprietății intelectuale, pe lîngă protecția oferită de stat în interiorul său, au posibilitatea legală de a mai fi protejate chiar la frontiera de stat. Activitatea de protecție la frontieră a proprietății intelectuale se realizează de către organele vamale în conformitate cu prevederile capitolului XII din **CV**, precum și ale **Acordului Organizației Mondiale a Comerțului privind aspectele Drepturilor Proprietății Intelectuale (DPI) legate de comerț (TRIPS)**. De asemenea, în această activitate organele vamale mai țin cont și de **Recomandările Organizației Mondiale a Vămirilor (WCO) privind dezvoltarea sistemului efectiv de protecție a obiectelor proprietății intelectuale**.

Activitatea organelor vamale în domeniul protecției drepturilor asupra obiectelor de proprietate intelectuală cuprinde aplicarea măsurilor la frontieră conform procedurii stabilite de legislația națională și acordurile internaționale și se realizează în colaborare cu instituțiile, organizațiile implicate în asigurarea protecției proprietății intelectuale și titularii de drepturi. Aceasta se desfășoară în următoarele direcții principale:

- acordarea consultațiilor gratuite titularilor de drepturi ai protecției intelectuale;
- interzicerea trecerii peste frontieră a mărfurilor ce ating un drept de proprietate intelectuală, introdusă de către organele vamale în baza cererilor de intervenție, depuse de titularii de drepturi ai protecției intelectuale;
- efectuarea activităților operative de investigație, inclusiv cu participarea colaboratorilor MAI, în vederea prevenirii, combaterii și examinării cazurilor de trecere ilegală a mărfurilor contrafăcute și operelor-pirat.

Întreaga activitate a organelor vamale în acest domeniu are drept obiectiv principal protejarea drepturilor și intereselor legitime ale titularilor de drepturi asupra obiectelor de proprietate intelectuală prin contracararea traficului internațional cu produse contrafăcute și opere-pirat, care reprezintă un pericol pentru securitatea economică a țării și sănătatea consumatorului autohton.

Instituirea măsurilor de protecție la frontieră pentru obiectele de proprietate intelectuală

După cum s-a menționat mai sus, mecanismul actual de aplicare a măsurilor de protecție la frontieră pentru obiectele de proprietate intelectuală se aplică numai în privința rezultatelor activității intelectuale confirmate prin drepturile respective ale titularilor asupra utilizării lor. Aceasta, la rândul său, semnifică că protecția la frontieră se realizează de către organele vamale nu din oficiu, ci la cererea persoanelor interesate.

Procedura de instituire a protecției menționate poate fi convențional divizată în următoarele două etape:

1. *Inițierea procedurii* – depunerea de către titularul de drept la Serviciul Vamal a cererii de intervenție și examinarea cererii de către organul vamal.

Cererea de intervenție se depune în următoarea formă:

[Cerere de intervenție](#) ²

De menționat că în prezent forma cererii de intervenție nu este stabilită de vreun act normativ aprobat de către Serviciul Vamal, deși art. 302¹ din **CV** prevede în mod expres că *cererea de intervenție a organului vamal se depune (...), potrivit modelului stabilit de Serviciul Vamal.*

Cererea de intervenție se depune la Serviciul Vamal în două exemplare: un exemplar marcat cu cifra 1 pentru organul vamal și un exemplar marcat cu cifra 2 (exemplarul doi se va restitui solicitantului după examinarea cererii, cu mențiunea respectivă în rubrica 14 și va servi ca dovadă de acordare a protecției la frontieră pentru obiectul respectiv al proprietății intelectuale).

La cererea de intervenție se anexează următoarele informații și documente:

- a) datele de identificare ale titularului de drept;
- b) descrierea tehnică precisă și detaliată a mărfurilor originale, datele despre locul unde au fost produse, despre producătorul lor, precum și datele despre alți titulari de drept;
- c) orice informație specifică pe care titularul o deține în legătură cu modalitatea de încălcare a dreptului său;
- d) numele și adresa persoanei de contact desemnate de titularul de drept;
- e) fotografii și mostre ale mărfurilor originale;
- f) declarația de angajament prin care solicitantul își asumă responsabilitatea în cazul în care se constată că mărfurile nu aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală și obligația de a suporta toate cheltuielile efectuate de către organul vamal;
- g) dovada că este titularul dreptului de proprietate intelectuală;
- h) alte documente din care pot fi obținute așa informații, cum ar fi:
 - valoarea mărfurilor originale înainte de taxare;
 - locul unde se află mărfurile sau destinația lor;
 - detalii privind identificarea lotului sau a coletelor;
 - data prevăzută pentru sosirea sau plecarea mărfurilor;
 - mijloacele de transport utilizate;
 - țara sau țările de fabricație și rutele folosite;
 - diferențele tehnice dintre mărfurile originale și cele susceptibile a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală;
 - denumirea și sediul persoanelor juridice autorizate să importe, să exporte ori să distribuie mărfurile.

Este de menționat că acordarea protecției la frontieră se realizează de către stat cu titlu gratuit, iar legislația în vigoare nu prevede achitarea vreunei taxe de stat anterior sau ulterior depunerii cererii de intervenție.

2. *Examinarea cererii de intervenție* – analiza de către subdiviziunea special abilitată a aparatului central al Serviciului Vamal a cererii și, în caz de constatare pozitivă, acceptarea cererii de intervenție.

În cazul în care cererea făcută a fost depusă cu respectarea tuturor cerințelor legale și conține dovezi suficiente referitor la deținerea dreptului asupra proprietății intelectuale, organul vamal acceptă cererea și întreprinde următoarele măsuri:

a) emite în adresa organelor vamale dispoziția de reținere a tuturor mărfurilor care aduc atingere dreptului de proprietate intelectuală protejat;

b) informează despre faptul acceptării cererii și acordării protecției la frontieră pe solicitantul respectiv;

c) restituie solicitantului exemplarul 2 al cererii de intervenție cu mențiunea respectivă în rubrica 14;

d) introduce informația despre obiectul protejat în *Registrul obiectelor de proprietate intelectuală*.

Este de remarcat că faptul obținerii protecției, durata acesteia, statutul și alte detalii juridice ce țin de protecția acordată nu se înscriu în nicio autorizație sau confirmare, ori în alt document oficial, care să fie adus la cunoștința publicului. Totodată, informația destinată publicului se include și se afișează în *Registrul electronic al obiectelor de proprietate intelectuală*.

Astfel, în baza cererilor de intervenție acceptate, Serviciul Vamal gestionează *Registrul obiectelor de proprietate intelectuală*, care cuprinde lista mărfurilor ce conține obiecte de proprietate intelectuală protejate și informația aferentă, ce ar permite organelor vamale să identifice exemplarele de mărfuri contrafăcute sau operele-pirat. În *Registrul* specificat se includ informațiile despre obiectele de proprietate intelectuală, cărora li se aplică măsuri de protecție la frontieră în vederea protecției proprietății intelectuale, conform prevederilor capitolului XII din **CV**. *Registrul* se actualizează după necesitate, dar nu mai rar de o dată pe lună și conține date despre obiect (inclusiv imaginea), clasele pentru care se acordă protecție, numărul certificatului de înregistrare; informații despre titularul drepturilor, despre solicitant și rechizitele reprezentanților; termenul acordării protecției și actul normativ, emis de Serviciul Vamal, prin care a fost instituită protecția. *Registrul* se plasează și pe pagina web a Serviciului Vamal www.customs.gov.md// Informații pentru agenți economici / Protecția proprietarii intelectuale și poate fi accesat public de persoanele interesate.

De asemenea, la examinarea cererii de intervenție, se stabilește și termenul pentru care se acordă protecția. Conform art. 303 alin. (1) din **CV**, perioada de intervenție poate fi stabilită pînă la un an din data emiterii deciziei de acceptare. La expirare, acest termen poate fi prelungit cu condiția respectării art. 302¹ din **CV**.

Aplicarea măsurilor de protecție la frontieră pentru obiectele ce aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală

Procedura de aplicare a măsurilor de protecție la frontieră, în esență, se reduce la suspendarea operațiunii de vămuire cu notificarea titularului de drept și declarantului/destinatarului mărfurilor în vederea inițierii procedurii în instanțele de judecată.

De menționat că, potrivit art. 304 din **CV**, la procedura respectivă se mai atribuie și măsura **reținerii mărfurilor** susceptibile de a aduce atingere dreptului de proprietate intelectuală, fiind aplicată concomitent sau separat cu suspendarea operațiunii de vămuire. Totuși, asemenea prevedere contravine atât prevederilor **CV** ce țin de drepturile organelor vamale în privința mărfurilor vămuite, cât și prevederilor **Codului contravențional**, care reglementează acțiunea procesuală de reținere. Astfel, conform art. 246 din **CV**, organelor vamale li se acordă dreptul de a **sechestra mărfurile**, mijloacele de transport, documentele și alte bunuri în cazul imposibilității ridicării acestora, însă numai în cazul în care contravenientul a săvârșit în repetate rânduri contravenții vamale sau este tras concomitent la răspundere pentru comiterea mai multor contravenții vamale, sau contravenția vamală cauzează prejudicii intereselor statului. **Reținerea**, la rândul său, este reglementată de art. 433 din **Codul contravențional**, se referă doar la limitarea de scurtă durată a libertății persoanei și se aplică în cazuri exprese prevăzute de articolul menționat.

În acest context, reținerea mărfurilor, ca o măsură de intervenție a organului vamal în vederea protejării unui drept de proprietate intelectuală, este inaplicabilă, iar legislația privind acest capitol necesită o ajustare la celelalte prevederi ale legislației în vigoare.

Revenind la măsura suspendării operațiunii de vămuire a mărfurilor care aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală, observăm că aceste măsuri pot fi aplicate:

– la inițiativa organului vamal (procedura *ex officio*), dacă sînt temeiuri suficiente de a considera că aceste mărfuri aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală. Suspendarea procedurii de vămuire în acest caz, conform art. 302 alin. (1) din **CV**, se realizează pentru o perioadă de 3 zile³;

– în temeiul dispoziției de intervenție anterior emise. În acest caz, operațiunea de vămuire se sistează temporar, pe o perioadă de pînă la 10 zile lucrătoare.

În oricare din aceste cazuri, o propunere *de lege ferenda* ar fi operarea modificărilor corespunzătoare în art. 199 din **CV**, care stabilește că verificarea declarației vamale, a documentelor, controlul mărfurilor și mijloacelor de transport le efectuează organul vamal în cel mult 10 zile (calendaristice!) din momentul primirii declarației, a documentelor și informațiilor necesare controlului vamal, adică nu prevede posibilitatea suspendării acestei proceduri pe motivul protecției la frontieră a unui drept de proprietate intelectuală.

După luarea deciziei de suspendare a operațiunii de vămuire a mărfurilor, organul vamal notifică despre acest fapt atât titularul mărfurilor (declarantul acestora), cât și titularul dreptului de proprietate intelectuală protejat. Din momentul primirii acestei notificări, părțile implicate în acest litigiu au următoarele posibilități:

Titularul mărfurilor (declarantul acestora) poate să conteste operațiunea de suspendare a vămuirii sau să accepte că mărfurile sale într-adevăr aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală.

În prima situație măsura de suspendare a operațiunii se menține pînă la expirarea termenului limită, după care, în lipsa inițierii unui proces de judecată pe acest caz, mărfurile totuși se pun în liberă circulație.

În cea de-a doua situație⁴, organul vamal purcede la distrugerea simplificată a mărfurilor respective pe contul titularului acestora sau aplică oricare altă măsură din cele enumerate la art. 305 alin. (2) din **CV** (scoaterea mărfurilor în afara circuitelor comerciale ori transmiterea mărfurilor cu titlu gratuit unor instituții publice, unor asociații obștești ori fundații cu caracter umanitar, unor asociații ori cluburi sportive, instituții de învățămînt de stat, unor persoane fizice care au avut de suferit de pe urma calamităților naturale etc.).

Titularul dreptului de proprietate intelectuală protejat se află în situația în care poate să intenteze o acțiune de judecată sau să permită (în forma expresă sau tacită) continuarea operațiunii de vămuire.

În cazul intentării unui proces judiciar de către titularul dreptului, operațiunea de vămuire și soarta mărfurilor se determină în funcție de decizia luată de către instanța de judecată:

a) în cazul în care instanța a dispus măsura sechestrării sau indisponibilizării mărfurilor, acestea devin sechestrate (de către executorul judiciar, dar nu de către organul vamal) pe perioada dispusă de instanță;

b) în cazul lipsei unei astfel de măsuri, potrivit art. 306 din **CV**, în cazul mărfurilor susceptibile a aduce atingere drepturilor asupra desenelor sau modelelor industriale, brevetelor de invenție, certificatelor suplimentare de protecție sau brevetelor de soi de plante, declarantul/destinatarul mărfurilor are posibilitatea de a obține liberul de vamă dacă sînt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

– titularul de drept⁵ a depus la organul vamal dovada formulării unei acțiuni în judecată;

– este constituită o garanție în quantumul valorii în vamă a mărfurilor, beneficiarul fiind stabilit de organul vamal. Legislația în vigoare nu limitează formele în care poate fi constituită această garanție. Astfel, aceasta este acceptată atît ca un depozit bănesc pe un cont de garanție al organului vamal, cît și ca o scrisoare de garanție bancară, emisă de o instituție bancară, agreată de către Serviciul Vamal;

– sînt îndeplinite toate formalitățile vamale conform legislației în vigoare.

În cazul în care titularul de drepturi nu acționează în judecată în termenul stabilit, organul vamal dispune eliberarea mărfurilor și/sau acordarea liberului de vamă, cu condiția îndeplinirii celorlalte prevederi legale.

Rezumînd cele sus-menționate, putem constata că, în cazul depistării unor mărfuri care aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală, în linii generale, este posibilă existența doar a două situații:

1. Faptul atingerii unui drept de proprietate intelectuală urmează a fi dovedit pe cale judiciară.

2. Faptul atingerii unui drept de proprietate intelectuală urmează deja a fi dovedit sau recunoscut de către titularul acestui drept.

În orice caz, legislația prevede că, după probarea faptului atingerii unui drept de proprietate intelectuală, mărfurilor respective li se poate acorda oricare din următoarele destinații:

A. Distrugerea mărfurilor care, la rîndul său, poate fi de următoarele tipuri:

1) procedura simplificată, care se aplică dacă sînt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) titularul de drept a informat în scris organul vamal, în termen de 10 zile lucrătoare de la data primirii notificării de suspendare a operațiunii de vămuire (sau de 3 zile lucrătoare în cazul mărfurilor perisabile), că mărfurile reținute aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală;

b) concomitent titularul de drept depune la organul vamal și acordul scris al declarantului/destinatarului mărfurilor privitor la faptul că acesta din urmă abandonează mărfurile respective în vederea distrugerii⁶ sau declarantul/destinatarul mărfurilor, pur și simplu, nu contestă în scris, în același termen, suspendarea operațiunii de vămuire și distrugerea mărfurilor respective;

c) organul vamal a prelevat mostre ale mărfurilor care urmează a fi distruse, conform reglementărilor vamale, pentru a fi păstrate în vederea constituirii de probe în instanță;

d) distrugerea se efectuează pe cheltuiala și sub responsabilitatea titularului de drept protejat;

2) procedura de distrugere în temeiul hotărîrii instanței de judecată se realizează în modul și condițiile stabilite de hotărîrea respectivă.

B. Scoaterea mărfurilor în afara circuitelor comerciale este pasibilă de orice măsură care are drept consecință privarea efectivă a persoanelor implicate de profitul economic al operațiunii, cu excepția unor cazuri cînd simpla retragere a mărcilor aplicate pe mărfurile contrafăcute nu este considerată măsură care ar avea drept consecință privarea efectivă a persoanelor implicate de profitul economic al operațiunii. De menționat că în practică organele vamale ale Republicii Moldova nu utilizează asemenea tip de măsuri.

C. Transmiterea mărfurilor cu titlu gratuit se aplică în funcție de natura mărfurilor și poate fi realizată în cazul transmiterii mărfurilor unor instituții publice, inclusiv din sistemul protecției sociale, unor asociații obștești ori fundații cu caracter umanitar, unor asociații ori cluburi sportive, instituții de învățămînt de stat, unor persoane fizice care au avut de suferit de pe urma calamităților naturale, dacă există acordul scris al titularului dreptului de proprietate intelectuală și dacă sînt mărfuri apte pentru consumul sau uzul persoanelor fizice.

În ipoteza transmiterii mărfurilor care atinge un drept de proprietate intelectuală instituțiilor specificate, ultimele nu au dreptul să comercializeze⁷ mărfurile date, dar trebuie să le utilizeze de sine stătător.

Este de remarcat că în toate cele trei situații sus-menționate art. 305 din **CV** dispune doar că *mărfurile în privința cărora s-a dovedit că aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală nu pot fi introduse sau scoase de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova ori din zonele economice libere sau antrepozitele libere, nu pot fi importate, exportate, reexportate, plasate sub un regim vamal suspensiv, fără a se pronunța clar asupra regimului vamal acordat mărfurilor în cazul realizării oricărei din aceste opțiuni.* Conform art. 22 din **CV**, *trecerea mărfurilor peste frontiera vamală se efectuează în dependență de regimul vamal în care sînt plasate*, iar lista acestor regimuri este stabilită de art. 23 din **CV**. Totodată, nici procedura de distrugere descrisă mai sus, nici cea de transmitere a mărfurilor la instituții publice nu se încadrează în prevederile legale ce se referă la destinația de distrugere (art. 100–102 din **CV**) sau cea de abandon în folosul statului (art. 103–104 din **CV**). Concomitent, considerăm că nu pot fi neglijate nici cerințele art. 136 din **CV**, care prevăd că *nimeni nu este în drept să utilizeze sau să dispună de mărfurile și mijloacele de transport care nu au fost vămuite deplin.*

Pornind de la cele sus-menționate, reliefăm necesitatea perfecționării cadrului normativ conform prevederilor legislației vamale care reglementează sistemul destinațiilor vamale.

Totalizînd descrierea procedurilor de acordare a protecției la frontieră a drepturilor de proprietate intelectuală, putem conchide că realizarea procedurii expuse mai sus implică o colaborare strînsă între organele vamale și titularii de drepturi. Specificul raporturilor juridice din sfera proprietății intelectuale indică asupra faptului că protecția eficientă a acestora, inclusiv în cadrul realizării controlului vamal, este condiționată de inițiativa și interesul manifestat de înșiși titularii de drepturi. În acest context, este oportună practica semnării memorandumurilor de înțelegere cu agenții economici interesați (titularii de drepturi), stabilirea înțelegerilor de conlucrare a vămii cu titularii drepturilor, inclusiv schimbul de informații și instruirea colaboratorilor vamali în vederea întăririi capacităților de control vamal și depistarea mărfurilor produse cu încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală.

¹ *Asemenea situații sînt posibile în cazul în care unuia și aceluiași drept de proprietate intelectuală i s-a acordat protecție de către două organe diferite și pentru doi titulari diferiți, de exemplu, producătorul original al mărfurilor cu o marcă comercială și-a înregistrat drepturile sale în țara de reședință, iar partenerul său, cu sau fără consimțămîntul acestuia, le-a înregistrat în țara de import. O altă situație ar fi înregistrarea de către WIPO a drepturilor după o persoană și înregistrarea de către AGEPI a acelorași drepturi după o altă persoană.*

² *În opinia noastră, pare alogică solicitarea aplicării amprentei ștampilei asupra cererii de intervenție atît timp, cît această cerere poate fi depusă de către o persoană fizică (care nu dispune de ștampilă) sau în formă electronică, așa cum prevede art. 302¹ din **CV**.*

3 Termenul suspendării operațiunii este stabilit în mod fix, fără a permite organului vamal de a suspenda vămuirea pe o altă perioadă, de exemplu, pe o perioadă mai mică sau mai mare de două zile.

4 O altă remarcă referitor la o confuzie legislativă constă în următoarele: procedura aplicabilă în acest caz se determină de art. 304 alin. (3) din CV, care face trimitere la alin. (7). Totodată, alin. (7) al aceluiași articol prevede că acesta se aplică numai dacă nu sînt aplicabile dispozițiile alineatelor (2) și (3).

5 Se observă că dreptul titularului de mărfuri în privința finalizării procedurii de vămuire este condiționat de către realizarea operațiunii de depunere la organul vamal a unor acte de către altă persoană – titularul dreptului de proprietate intelectuală.

6 Acest acord poate fi prezentat organului vamal și în mod direct de către declarantul/destinatarul mărfurilor.

7 Legislația vamală nu interzice înstrăinarea ulterioară a acestor bunuri în alte forme decît comercializarea, de exemplu, donația acestora, transmiterea lor în leasing etc.